

Гриша Юлія,
викладачка Лубенської мистецької школи
(м.°Лубни)

ТВОРЧІ ЗАВДАННЯ НА УРОКАХ СОЛЬФЕДЖІО

***Анотація.** В даній статті розглядаються питання творчої діяльності учнів на уроках сольфеджіо, набуття ними умінь і навичок в результаті музичної діяльності, наводяться приклади творчих завдань для учнів різного віку.*

***Ключові слова:** творчі завдання, творчо-ігрові форми діяльності, сольфеджіо, увага, здібності.*

Заняття музикою – складний вид діяльності, який вимагає від учня не тільки великої уваги, зосередженості, посидючості, але й певного набору специфічних здібностей, що не завжди проявляються в молодшому віці. Використання творчих, ігрових форм роботи у навчанні допомагають учням легше засвоювати нові знання, займатися музикою з радістю та захопленням.

У процесі навчання юного музиканта велику роль відіграє предмет сольфеджіо. Опанування цього предмету дозволяє сформувати в учнів певну систему знань та навичок для подальшої музичної діяльності. Розвиток музичного слуху (мелодичного, гармонічного, поліфонічного), відчуття ритму, музичної пам'яті, емоційної чуйності, естетичного смаку – це все цілі викладання предмету сольфеджіо. Однак, сама дитина не завжди розуміє навіщо їй вивчати цей предмет. Іноді сольфеджіо – це перелік незрозумілих та малоцікавих понять та законів. Тому, перед педагогом стоїть завдання створити навколо дитини певну музичну ауру, таку атмосферу, яка сприятиме розумінню і засвоєнню музичних понять, термінів, практичному застосуванню їх у музичній діяльності.

Використання на уроках сольфеджіо творчих форм роботи сприяє створенню на заняттях атмосфери захопленості і активно розвиває мислення дітей, їх музичні здібності в цілому. Творчі завдання, музичні ігри дозволяють не

тільки закріпити вивчений матеріал, але й занурити учнів у світ фантазії, творчості, зробити предмет сольфеджіо привабливим і навіть улюбленим, перетворити на яскраву гру.

Діти від природи дуже допитливі. Вони знайомі з Інтернетом, не терплять нудьги, їм притаманне пізнання, яке випереджає їхній розвиток. Все, що потрібне для того, щоб вони могли виявляти свої здібності і таланти – це вміле керівництво з боку педагога. Тому, одним з головних завдань проведення уроку сольфеджіо потрібно вважати організацію пізнавальної діяльності, що включає в себе формування понять, уяви, вмінь та навичок, розвиток мислення. Педагог повинен створити таку атмосферу на уроці, запропонувати такі творчі завдання, які допоможуть учневі розв'язати теоретичні, технічні, виконавські проблеми через активну творчудіяльність, самостійність мислення. В цьому педагогу допоможуть творчі, творчо-ігрові завдання, які потребують від дитини максимум енергії, самостійності, розуму, швидкості, а разом з цим і стриманості.

Важливу роль у навчанні відіграє різноманітність. Використання яскравих наочних посібників, музичних ігор пробуджують відчуття радості, задоволення, розвивають зацікавлення до теоретичних предметів. Творчі, а в молодшому віці творчо-ігрові завдання, спонукають дитину до самостійної та добровільної пізнавальної діяльності. Творчо-ігрові прийоми особливо важливі на початковому етапі навчання, коли у більшості дітей мотивація до навчання ще не достатньо сформована.

Перший рік навчання сольфеджіо насичений навчальними темами. Викладачу з сольфеджіо на уроці доводиться бути одночасно і педагогом, і артистом, і вигадником. Навіть якщо педагог, готуючись до заняття, вигадує якусь казку чи історію, то на уроці часто потрібно щось додавати чи корегувати, орієнтуючись на настрій або готовність учнів сприймати інформацію. Така мобільність необхідна в сучасному освітньому процесі.

За допомогою ігрової творчої діяльності діти засвоюють музичну грамоту. Так на уроках в 1 класі для закріплення назвита розташування нот на

нотному стані доцільно використовувати ребуси, вірші з показом карток із зображенням нот, пісні, які також розвивають звуковисотний та ритмічний слух. Наприклад, пісня «До, ре, мі» з кінофільму «Звуки музики» (муз. А.°Гретрі) може бути цікавою учням. Діти охоче вигадують нові слова або добирають ті, в яких «сховалася» нота, вчать самостійно записувати музичні ребуси тощо. Це розвиває творчі здібності, уяву, фантазію.

На уроках сольфеджіо необхідні не тільки зорові і слухові враження, але й м'язові. Тому необхідно використовувати «німу» клавіатуру, з якою учні працюють, знаходять потрібні клавіші, що є дуже важливим не тільки для тих, хто навчається грі на фортепіано, але й для учнів оркестрового, вокально-хорового та відділу народних інструментів.

У роботі над розвитком ритмічного відчуття дуже допомагають завдання, коли діти до сказаного педагогом слова (фрази, речення) добирають із запропонованих варіантів, або створюють самі ритмічний запис. Зразки ритму можна використати для запису ритмічних диктантів. Разом з учнями доцільно відтворювати метричний пульс мови, власного імені, окремих слів та фраз, а згодом музики, яку почули.

Для розвитку музичної пам'яті, звуковисотного слуху пишемо диктанти, які складаються з пазлів. Прослухавши мелодію, учні відтворюють правильну послідовність тактів та записують диктант у зошит. Використовуються також інші види диктантів, до прикладу: «Знайди помилку», «Допиши пропущені ноти», «Постав тактові риси», «Допиши (створи, придумай) 2-е речення» тощо.

При вивченні інтервалів, зокрема, теми «Обернення інтервалів», можна використовувати творчо-розвивальні ігри такі як «Задзеркалля», де учні шукають обернення інтервалу до заданого, «Естафета» – по черзі будують інтервали, «Я знаю інтервали», «Консонанс-дисонанс».

На уроці при сольфеджуванні необхідно застосовувати певні теоретичні знання для створення акомпанементу (тема «Головні ступені ладу, тризвуки головних ступенів»).

Наведемо приклади творчих завдань:

- завершити мелодію на тоніці;
- придумати мелодію на заданий ритмічний малюнок;
- прослухати і записати мелодію у вказаній тональності та запропонованому ритмічному малюнку;
- створити та записати акомпанемент до мелодії, використовуючи акорди головних ступенів ладу.

Важливим завданням в умовах групових занять є знаходження індивідуального підходу до кожного учня та максимальне розкриття його потенціалу. Тому завдання та форми роботи слід обирати відповідно до вікових особливостей учнів різних класів. Усі завдання мають бути логічними та емоційно переконливими. При виконанні творчих завдань на уроці повинна панувати атмосфера успіху, зацікавленості, бажання вирішити поставлене завдання. Творчі завдання можна пропонувати для виконання уже з перших занять і приділяти їм 5-10хвилин.

У молодших класах творчими завданнями можуть бути:

- завершення музичної фрази 2-3 звуками;
- добір відсутніх звуків, тактів (перші 2-3 такти записуються як диктант, або списуються з дошки, а інші – добираються самостійно);
- творення відповідних фраз.

У середніх та старших класах завдання ускладнюються і стають більш різноманітними. До прикладу:

- створити мелодію із запропонованих видів ладу;
- придумати другий голос до мелодії в музичному диктанті, в пісні;
- створити мелодію за заданим ритмом, розміром відповідно до тексту;
- створити ритмічний супровід до музичного диктанту, до запропонованої мелодії з підручника;

- дібрати акомпанемент до пісні.

Все, що знає і чує дитина, має знаходити практичне застосування. Це сприяє більш глибокому розумінню особливостей музичної мови і підвищує інтерес до вивчення сольфеджіо.

Творчість дитини пов'язана з самостійними діями, тому вона психологічно розкривається, стає сміливішою при виконанні практичних музичних завдань, вчиться приймати швидкі рішення, аналітично мислити. Це важливо як для дітей професійно перспективних, так і для дітей із середніми музичними даними.

Застосування на уроках творчих форм роботи, спрямованих на розвиток музично-творчої уяви учнів, сприяє створенню на заняттях атмосфери захопленості та живого інтересу, активно розвиває мислення дітей, їх музичні здібності в цілому.

Список використаних джерел

1. Аерова^{Ф.} Практичні поради з методики викладання сольфеджіо. К., 1994.
2. Самохвалов^{В.} Методика викладання музично-теоретичних і музично-історичних предметів. К., 1983.

Гришко Ірина,

викладачка Полтавського фахового коледжу мистецтв імені М. В. Лисенка (м. Полтава)

СКЛАДНА ТРИЧАСТИННА ФОРМА В АСПЕКТІ ЇЇ СТАНОВЛЕННЯ ТА ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ

***Анотація.** У статті розглянуто процес становлення складної тричастинної форми від зародження в рамках жанрів старовинної сюїти та опери 17 ст. до широкого використання в класичну та післякласичну добу композиторами різностильового напрямку. Окреслюються питання загальної характеристики форми, підкреслено значення яскравого контрасту частин, досліджені ознаки двох типів середньої частини.*